



T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/360
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.7.2023/34
Karar Numarası : 2023/531
Başvuran : A.E.
Başvuran Vekili : -
Kütahya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Kütahya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I.BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvuranın sağlık hakkının, tutulduğu Ceza İnfaz Kurumu hekimi tarafından engellendiği ve yargılama süreçleri sebebiyle hak kayıpları olduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle; Kütahya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu hekimi olduğunu belirttiği G. Ü.'nün Kütahya Evliya Çelebi Devlet Hastanesinden adına düzenlenmiş Genel Cerrahi raporunu kaybettiğini ve böbrek ameliyatı olmasını engellediğini, "... ve ..." isimli ilaçlarının temininde zorluk çıkardığını, yargı süreçlerindeki adaletsizlikler sebebiyle hak kayıplarının olduğunu iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Kurumdan alınan yazılı görüşte özetle;

a. İddialar hakkında Kurum içinde araştırma yapıldığı,

b. Başvuranın başvuruda kaybolduğunu iddia etmiş olduğu Genel Cerrahi Raporunun Kuruma hiç gelmediği, böbrek rahatsızlığı ile ilgili olarak 31/3/2022 tarihine Üroloji Polikliniğinden randevu alındığı, ancak başvuranın 31/3/2022 tarihindeki dilekçesi ile alınan bu randevuya gitmek istemediğini belirttiği, bu nedenle hastaneye götürülemediği,

c. Başvuran "... ve ..." isimli ilaçlarının temininde günlük çektiğini belirtse de yapılan incelemede başvurana ismi geçen ilaçların reçete olarak yazıldığı, başvuranın bu ilaçları başlarda kullandığının ancak sonrasında kendi isteği ile kullanmayı bırakması nedeniyle verilmediğinin anlaşıldığı,

d. Tüm bu sebeplerle iddiaların gerçek dışı olduğu, başvuranın Kuruma ya da Savcılığa bu hususlarda bir şikayetin de bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Kurumun yazılı görüşü, başvurana yazılı görüşünü sunması için iletilmiş ancak başvuran görüşünü iletmemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" kenar başlıklı 9'uncu maddesi: "*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*" hükmünü haizdir.

6. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinde: "*Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.*" hükmüne yer verilmiştir.

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükmü, dördüncü ve dokuzuncu fıkralarında ise: "... (4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz. ... (9) İşleme konulamayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir." hükümleri yer almaktadır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesine göre: "*(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.*"

10. Söz konusu Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesi: "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği..., ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarında karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı ... yönlerinden incelenir.*" hükmünü haizdir.

11. Aynı Yönetmelik'in "Ön inceleme üzerine verilecek kararlar" başlıklı 49'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Başvurunun, 48 inci maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşıyamaması hâlinde incelenemezlik kararı verilir.*" Yine aynı maddenin altıncı fıkrası uyarınca "*Ön inceleme şartlarının bulunmadığının sonradan anlaşılması hâlinde de incelenemezlik, gerekçeli kabul edilmezlik veya gönderme kararı verilir.*"

12. Aynı Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*" Aynı maddenin ikinci fıkrasında: "*Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*" hükmü mevcuttur.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

14. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yazılı görüşü ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

15. Başvuranın iddiası; Kütahya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu hekimi olduğunu belirttiği G.Ü.'nün, Kütahya Evliya Çelebi Devlet Hastanesinden adına düzenlenmiş Genel Cerrahi raporunu kaybettiği, kendisinin böbrek ameliyatı olmasını engellediği, "...” ve "...” isimli ilaçlarının temininde zorluk çıkardığı yönündedir.

16. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabileceğinden, mahpuslar için bir cezaevindeki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), *2.Genel Rapor [Inf (92) 3]*, para.44).

17. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Selmouni/Fransa [BD]*, B.No: 25803/94, 28/07/1999, para.95; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B.No: 24760/94, 28/10/1998, para.93).

18.CPT'ye göre mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gerekli olup sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (*3. Genel Rapor [CPT/Inf (93) 12]*, para.34).

19. AİHM, mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (*Wenerski/Polonya*, B. No: 44369/02, K.T: 20/01/2009, para.58). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (*AİHM, Krivolapov/Ukrayna*, B.No: 5406/07, K.T: 02/10/2018, para.76).

20. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün "Hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavilerinin yapılacağı hastaneler" başlıklı 34'üncü maddesinde yer alan düzenleme şu şekildedir:

"(1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavileri, bulunduğu yer ya da en yakın Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koşullarında yapılır.

(2) Bu hastanelere gönderilen hükümlü ve tutukluların başka yerlerdeki hastanelere sevki sağlık

kurulu raporuyla; acil ve hayati tehlikesi bulunması hâlinde ise varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilen ve başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleşmediği, hastaya nerede ve ne tür tedavinin uygulanması gerektiğini açıkça belirten bir raporla olur. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koğuşu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir.

3) Hükümlü ve tutuklular acil haller dışında özel sağlık kuruluşlarına sevk edilmez.

4) Kampüslerde kurulan semt polikliniklerinde, kampüste bulunan ceza infaz kurumu hasta hükümlü ve tutuklularının yanında, başka ceza infaz kurumlarından gelen hasta hükümlü ve tutukluların da muayene ve tedavisi yapılabilir.”

21. Muhatap Kurumun yazılı görüşünün ekinde yer alan sağlık dosyası evrakı incelenmiştir. Evrak içerisinde Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Evliya Çelebi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 31/3/2022 tarihli randevu için düzenlenmiş sevk belgesi mevcuttur. Buna karşılık, başvuranın aynı tarihli hastane sevkini AÖF sınavları ve Ramazan ayı sebebiyle istemediğine ilişkin dilekçesi olduğu görülmüştür.

22. Başvuranın “...” isimli ilacı bırakmak istediğine dair 8/4/2022 ve 14/4/2022 tarihli dilekçeleri mevcuttur. Bununla beraber “Günlük Kontrollü İlaç İzlem Kartı” isimli, günlük olarak düzenlenen ve üzerinde mahpusların imzalarının yer aldığı evrak incelenmiş olup; 15/4/2022 tarihinde A.E. isminin yanında ilaç ismi olarak “...” yazdığı, ilaç adının yanında da “İçmek istemiyor. Dilekçe vermiş” notunun düşüldüğü ve mahpusun imzasının yer almadığı, 16/4/2022 tarihinde A.E. isminin yanında “İlaç kullanmayacağım diye dilekçe yazmıştı.” notunun yer aldığı, mahpusun imzasının bulunmadığı, 17/4/2022 tarihinde A.E. isminin yanında “Dilekçesi vardı. İçmiyor.” notunun düşülmüş olduğu, mahpusun imzasının bulunmadığı, 19/4/2022 tarihinde ise A.E. isminin yanında bir not bulunmadığı, başvuranın ilacı aldığına dair imzasının yer aldığı, 21/4/2022 tarihinde de A.E. isminin yanında bir not bulunmadığı, başvuranın ilacı aldığına dair imzasının yer aldığı, 22/4/2022 tarihinde yine A.E. isminin yanında bir not bulunmadığı, başvuranın ilacı aldığına dair imzasının yer aldığı ve 23/4/2022 tarihinde A.E. isminin yanında bir not bulunmadığı, başvuranın ilacı aldığına dair imzasının yer aldığı görülmüştür.

23. Başvuranın muayene tarihi, yapılan işlem ve ilaç bilgileri ile yapılan tedavi bilgilerinin yer aldığı sağlık fiş de incelenmiş olup sağlık fişinde 1/3/2022 tarihinde tedavi kısmına “...” şeklinde kayıt düşülmüş ve 30/3/2022 tarihinde yapılan tedavi kısmına “...” şeklinde kayıt düşülmüştür. Ayrıca başvuranın sağlığa erişiminin sağlandığı, hekimle yakın aralıklarla görüşmesinin sağlandığı, tedavilerinin ve muayenelerinin yapıldığı görülmüştür.

24. Muhatap Kurum; başvuranın, başvuruda kaybolduğunu iddia etmiş olduğu Genel Cerrahi Raporunun Kuruma hiç gelmediğini belirtmiştir. “Kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkin başvurularda, başvuruçunun delil elde etmesi konusundaki zorluklar dikkate alınmakta ve başvuruçudan ihlal iddialarını kanıtlaması beklenmemektedir. Ancak başvuruçudan ihlal iddialarının araştırılmasına, dosya kapsamında sahip olunan bilgi ve belgelerle karşılaştırılarak bir değerlendirme yapılmasına elverişli somut bir olay anlatımı yapması beklenmektedir.” (AYM, Mehmet Özkara, B. No: 2015/7415, 17/7/2019, para.31). Ancak başvuran hangi tarihte gittiği hastanede ve hangi Genel Cerrahi hekiminden aldığı raporun Kurum hekimince kaybedildiğini belirtmeyerek iddiasını somutlaştırmamıştır. Yine başvuran, hekimin ameliyat olmasını engellediğini belirtmekte ise de buna dair herhangi bir sebep belirtmemiştir. Bu sebeplerle iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilemez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

25. Başvuranın başvuru dilekçesinde yer alan bir diğer iddiası ise yargı süreçlerindeki adaletsizlikler sebebiyle hak kayıplarının olduğuna ilişkindir.

26. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

27. Başvuruda yer alan söz konusu iddia mevzuat hükümleri ile birlikte ele alındığında, söz konusu talebin yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerden olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanunu'nun 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'ıncı maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan iddianın inceleme şartlarını taşımadığı ve bu nedenle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

28. Belirtilen sebeplerle 6701 sayılı Kanun'un 9/1-i ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddeleri uyarınca başvuru dilekçesinde yer alan iddiaların kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
- B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
- C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/7/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye